

Księgozbiór Kapituły Kieleckiej w świetle inwentarza z roku 1650*

Andrzej Kwaśniewski

Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego
im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach

Podstawę źródłową niniejszego artykułu stanowi inwentarz biblioteki kapituły kieleckiej sporządzony w roku 1650 przez kieleckiego kanonika Stanisława Paceriusa na polecenie biskupa krakowskiego Piotra Gembickiego¹. Zawiera on spis rękopisów i druków księgozbioru kapitulnego oraz wykaz książek drukowanych podarowanych bibliotece przez księdza Wojciecha Strzemeskiego (zm. 1602), które były przechowywane jako odrębna kolekcja. Ponieważ biblioteka W. Strzemeskiego była przedmiotem odrębnego artykułu², w niniejszym studium przedstawione zostaną rezultaty badań nad inwentarzem ksiąg kapituły kieleckiej. W ich trakcie porównywano źródła archiwalne z zachowanymi zbiorami historycznymi biblioteki kapituły kieleckiej. Gdy dana książka nie zachowała się, schematycznie sygnalizowano ograniczenia badawcze zdaniem „nie można określić”. Ustalenia uzyskane w trakcie badań zostaną zestawione z danymi umieszczonymi w inwentarzu z 1598 r.³

Budowa księgozbioru: rękopisy liturgiczne i teologiczne, druki liturgiczne i teologiczne

Inwentarz z 1650 r. rozpoczyna się od spisu rękopisów zatytułowanego „Registrum librorum. Pergamenei”, w którym odnotowano księgi liturgiczne spisane

- * Praca przygotowana w ramach programu „Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej” realizowanego przez Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. W. Kadłubka w Kielcach.
- 1 Obecnie inwentarz przechowywany jest w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach, Akta Konsystorza Kolegiaty Kieleckiej, sygn. PRK 38, k. 17r-19r.
 - 2 Zob. A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kanonika kieleckiego Wojciecha Strzemeskiego (†1602 r.) w świetle inwentarza z 1650 roku*, „Rocznik Kolbuszowski” 2012, t. 12, s. 87–107.
 - 3 Obecnie inwentarz przechowywany jest w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Acta visitationis ecclesiarum collegiatarum, monasteriorum et aliarum ecclesiarum parochialium a. D. 1597/98, sygn. AV Cap. 9, s. 473–478. Edycja i omówienie inwentarza zob. A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kapituły kieleckiej w świetle inwentarza z 1598 roku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2013, t. 99, s. 43–92.

na pergaminie (jak wolno sądzić, starsze i cenniejsze od innych). Wyjątkowo umieszczono wśród nich dwie księgi nieliturgiczne, czyli teologiczne: „Lombardica historia pergamen[ea] in quarto” oraz „Aurea lingua pergamen[ea] vetus in quarto”⁴. Drugi dział, zatytułowany „Libri papirei”, zawierał opisy druków teologicznych oraz liturgicznych stanowiących nową bibliotekę teologiczną gromadzoną do 1650 r. Pozostałe rękopisy teologiczne spisane na papierze umieszczone zostały w rozdziale trzecim, zatytułowanym „Libri antiqui scripti”. Są to rękopisy sporządzone na papierze, ale w tytule działu inwentarza brakuje słowa „papirei”. Rękopisy z tego działu pochodzą z księgozbioru starej biblioteki kapitulnej zgromadzonej w XV w. Porównując inwentarze z lat 1598 i 1650, należy stwierdzić, że w 1598 r. książki pozostawały na półkach bez jakiegokolwiek podziału. W inwentarzu z 1650 r. księgozbiór został już podzielony na trzy części: kolekcja pierwsza obejmowała rękopisy pergaminowe liturgiczne, kolekcja druga – druki teologiczne i liturgiczne (biblioteka nowa), kolekcja trzecia – rękopisy papierowe o tematyce teologicznej (biblioteka stara).

Ponadto obok właściwego księgozbioru kapitulnego w inwentarzu wymieniono trzy zbiory: księgozbiór kanonika kieleckiego Strzemeskiego, księgi kapitulne należące do bliżej nieznanego Caspara oraz zbiorów trzech druków związanych z osobami dwóch kieleckich duchownych. Księgozbiór Wojciecha Strzemeskiego trafił do biblioteki kapitulnej w 1602 r. (po śmierci właściciela) i pozostawał tam jako odrębny zbiór. Część książek kapitulnych (23 druki wg inwentarza) przejął do własnego użytku Caspar: „Item libri Eccl[esi]a[e] Kielec[n]sis in usu habit Casp[ar]”, który był zapewne duchownym związanym z kolegiatą, kanonikiem lub wikariuszem. Trzeci wydzielony zbiór składał się z trzech druków, które były związane z osobą wikariusza Marcina Borowskiego oraz duchownego o nazwisku Dambski, kanonika krakowskiego i scholastyka kieleckiego, jak podaje inwentarz. Księgozbiór Strzemeskiego jako nowoczesny przejawia podobieństwo tematyczne i formalne do części, którą określiliśmy jako „biblioteka nowa” – Strzemeski posiadał bowiem druki teologiczne i w mniejszej części liturgiczne; nie miał średniowiecznych rękopisów. Książki, które pozostawały w użytku Caspara oraz Marcina Borowskiego, również formalnie należą do biblioteki nowej.

Rękopisy liturgiczne i teologiczne

Dział pierwszy został uszeregowany w następującej kolejności: graduały (2), antyfonarze (3), mszały (3), brewiarz, agenda, psalterze (2) oraz antyfonarz i agenda⁵. Łącznie ten zbiór cennych rękopisów liturgicznych obejmował 14 kodeksów, z których zachowały się cztery księgi⁶. Spis tychże ksiąg był dokładniejszy niż

4 Zob. *Aneks* nr 13, 14. Należy sądzić, że rodzaj materiału zadecydował o tym, iż znalazły się wśród pergaminowych ksiąg liturgicznych.

5 *Aneks* nr 1–12, 13–16, 55, 59–60, 102.

6 Księgi liturgiczne znajdowały się również w dziale ksiąg drukowanych „Libri papirei”.

ten wykonany w 1598 r., gdzie niektóre zachowane obecnie rękopisy nie zostały odnotowane, a pewne jest, że znajdowały się w bibliotece kapitulnej. Tak było w przypadku jednego z rękopisów należących do Stanisława z Jankowic, kownika kieleckiego, który w XV w. podarował kapitule swoje księgi. Z jego darowizny pochodziły cztery rękopisy, co zaznaczył wizytator w inwentarzu z 1598 r. Katalog rękopisów kieleckiej biblioteki kapitulnej autorstwa Jerzego Wolnego⁷ podaje sześć rękopisów jako pochodzących z księgozbioru Stanisława z Jankowic; późniejsze badania zwiększyły tę liczbę do siedmiu⁸. W trakcie opracowywania inwentarza z 1598 r. udało się przyporządkować do zapisów inwentarza sześć kodeksów o tej proveniencji; jeden – o sygnaturze Ms.13 („Sermones de sanctis i in.”) – nie został zidentyfikowany w inwentarzu, a na pewno znajdował się wówczas w bibliotece kapitulnej, ponieważ odnotowuje go późniejszy inwentarz z 1650 r. Być może został wypożyczony lub zapisano go tak skrótowo, że nie można go przyporządkować. W inwentarzu z 1650 r. świadomość pochodzenia czwartej części rękopisów kapitulnych z księgozbioru Stanisława z Jankowic zmniejszyła się. Tylko dwie notatki wskazują na osobę pierwszego kieleckiego bibliofila – „Liber Stanisłai de Jankowicze”, „Postilla Joannis [!] de Jankowicze”⁹. Ogólne określenia („liber”, „postilla”) nie stwarzają możliwości identyfikacji rękopisów. Hasło „liber” występuje na kilku kodeksach Stanisława z Jankowic.

Obok trudności inwentarz z 1650 r. przynosi pomocne rozróżnienia przy określaniu pochodzenia ksiąg ze zbioru Stanisława z Jankowic. Dwie notatki na temat dwóch kodeksów z postyllą Łukasza z Wielkiego Koźmina pomagają odróżnić zachowane dziś egzemplarze¹⁰. Porównanie notatki archiwalnej nr 72: „Postilla Magistri Luca. de Kozmin” z zachowanymi rękopisami wskazuje, że jest to kodeks o sygn. Ms.27, gdzie znajduje się nota tytułowa: „Magistri Luce de Koszmin super evangelia dominicalia”, którą przepisał sporządzający inwentarz w 1650 r. Kodeks Ms.27 związany jest z księgozbiorem prywatnym Stanisława z Jankowic. Notatka nr 98: „[nieczyt.] Luca de Magna Kozmin” pozwala przyporządkować drugi kodeks z kazaniem Łukasza z Wielkiego Koźmina do rękopisu o sygnaturze Ms.22. W inwentarzu z 1598 r. występowała jedna notatka, w związku z czym nie było pewności, o który z dwóch zachowanych kodeksów chodzi.

Podobnie notatka nr 70 jest cytatem zaczerpniętym z zachowanego kodeksu Ms.14: „Dicta Magistri Moravi sup[er] ep[is]t[ol]as”. Pozwala to precyzyjnie zidentyfikować kazania jako *Sermones super epistolae dominicales* Henryka z Friemar. Jak świadczy wpis proveniencyjny, kodeks ten pochodzi od Stanisława z Jankowic.

7 J. Wolny, *Inventaire des manuscrits théologiques médiévaux de la bibliothèque du chapitre à Kielce*, „Mediaevalia Philosophica Polonorum” 1971, t. 16, s. 43–85.

8 Ms.10, Ms.13, Ms.14, Ms.19, Ms.21, Ms.23, Ms.27. Zob. P. Kardyś, *Przyczynki do dziejów księgozbioru kolegiaty kieleckiej w średniowieczu i w okresie wczesnonowożytnym*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2006–2007, t. 56–57, s. 22, przypis 45.

9 Inw. 1650 nr 75, 83.

10 Inw. 1650 nr 72 i 98.

Również notatka nr 93 jest cytatem z zachowanego kodeksu Ms.21: „Sermones de tempore et sanctis incerti autoris”. Pozwala to przyporządkować do zapisu kazania *Sermones de tempore et de sanctis, pars aestivalis* autorstwa Jana Milicza z Kromierzyża. Kodeks ten również pochodzi od Stanisława z Jankowic.

Spośród siedmiu rękopisów Stanisława z Jankowic w opracowaniu inwentarza z 1598 r. sześć przyporządkowano do zapisów archiwalnych. W opracowywanym inwentarzu z 1650 r. działanie to dało efekt przyporządkowania zaledwie trzech: Ms.14, Ms.21, Ms.27. Pozostałe rękopisy Stanisława z Jankowic przechowywane obecnie w bibliotece kapitulnej (Ms.10, Ms.13, Ms.19, Ms.23) nie zostały przyporządkowane do żadnej pozycji rejestru. Ponadto niezidentyfikowane pozostały dwie pozycje inwentarzowe, które mają w zapisie Stanisława z Jankowic jako donatora.

Katalog z 1650 r. zdradza w niektórych przypadkach znamiona pracy wykonanej dokładniej. Pozwala na przyporządkowanie istniejącego rękopisu Ms.7 do odpowiedniej notatki. Zapis w inwentarzu: „Compendium de vita christiana Augustini. In eodem volumine sinonima theologia” to skrót tytułu umieszczonego na desce górnej okładziny woluminu¹¹ „Liber ecclesie Kielczensis in quo continetur: Psalterium, Augustini Compendium de vita christiana Augustini. In eodem volumine sinonima theologie”. W inwentarzu XVI-wiecznym notatka „Psalteriu[m]. Augustini co[m]pendium scriptu[m]” nie dawała pewności co do tożsamości zachowanego rękopisu¹².

Podobnie jak w 1598 r., również w 1650 r. spisujący inwentarz przepisał z dwóch woluminów niemal identyczną notatkę: „Sermones de tempore et sanctis incerti autoris”¹³, która widnieje na zachowanych obecnie kodeksach o sygnaturach Ms.4 i Ms.21. Nie można stwierdzić, który konkretnie kodeks znajduje się pod danym numerem – dotyczy to zarówno dokumentu z roku 1598, jak i 1650. Jednak w pierwszym i drugim przypadku stwierdzamy obecność na półce biblioteki i w archiwalnych inwentarzach obu manuskryptów. W trakcie opracowania inwentarza z 1650 r. poszerzyła się lista przypisanych rękopisów. Notatka archiwalna „V[er]n[er]abilis Pauli Doctoris de Zator sermones” to kazania Pawła z Zatora¹⁴, „Liber de sacramentis” to zapewne kodeks zawierający m.in. komentarz do księgi sentencji Piotra Lombarda oraz tekst o spowiedzi¹⁵, a „Summa angelica” odnosi się do dzieła *Summa de casibus conscientiae seu Summa Pisana* autorstwa Bartholomeusa de San Concordio¹⁶. Inwentarz z 1598 r. nie dawał możliwości przypisania tych kodeksów – zabrakło pozycji z konkretnymi informacjami o autorze i tytule danego rękopisu.

Opracowania obu inwentarzy udowadniają zatem powtarzaną wcześniej (bez większych dowodów) tezę o integralności zbioru rękopisów kapituły kieleckiej. Integral-

11 Inw. 1650 nr 88.

12 Zob. *Aneks* w: A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kapituły kieleckiej w świetle inwentarza z 1598 roku...*, dz. cyt., s. 81–92 (dalej: Inw. 1598) nr 52.

13 Por. *Aneks* nr 79 i 93.

14 Inw. 1650 nr 99.

15 Inw. 1650 nr 78.

16 Inw. 1650 nr 87.

ność ta jest faktem od późnego średniowiecza. We wcześniejszym dokumencie poza rękopisem należącym do Stanisława nie udało się przyporządkować siedmiu innych; razem jest osiem rękopisów, których nie przyporządkowano do zapisów archiwalnych¹⁷.

SYGNATURA RĘKOPISU	KSIĘGOZBIÓR STANISŁAWA Z JANKOWIC (XV W.)	BIBLIOTEKA KAPITULNA W ROKU 1571	NUMER W INWEN- TARZU Z 1598 R.	NR W INWEN- TARZU Z 1650 R.
				81
MS.2	-	+	56	92
MS.3	-	+	53	79
MS.4	-	+	47	86
MS.5	-	+	49	76
MS.6	-	-	63	88
MS.7	-	-	52	99
MS.8	-	+	-	85
MS.9	-	-	66[?]	-
MS.10	+	-	62	94
MS.11	-	+	65	90
MS.12	-	-	51	-
MS.13	+	-	-	70
MS.14	+	-	57	74
MS.15	-	-	66[?]	-
MS.16	-	-	-	78[?]
MS.17	-	-	-	87[?]
MS.18	-	-	-	-
MS.19	+	-	67	-
MS.20	-	-	-	93
MS.21	+	+	55	98
MS.22	-	-	46	-
MS.23	+	-	59	80
MS.24	-	+	60	-
MS.25	-	-	-	72
MS.27	+	-	46[?]	84[?]
MS.28	-	-	58	96
MS.29	-	-	45	-
MS.30	-	-	61	84[?]
MS.31	-	-	58	-

Tab. 1. Występowanie zachowanych współcześnie kodeksów teologicznych biblioteki kapituły kieleckiej. Źródło: Informacje na temat przynależności rękopisów do księgozbioru Stanisława z Jankowic pochodzą z publikacji: J. Wolny, *Inventaire des manuscrits théologiques médiévaux...*, dz. cyt., s. 43–85; P. Kardyś, *Stanisław z Jankowic – kanonik kielecki z XV w. i jego księgozbiór*, „Studia Muzealno-Historyczne” 2011, t. 3,

17 MS.8, MS.13, MS.15, MS.16, MS.17, MS.18, MS.20, MS.25.

s. 87–97; tenże, *Przyczynki do dziejów księgozbioru kolegiaty kieleckiej...*, dz. cyt., s. 17–44. Informacje na temat przynależności rękopisów do biblioteki kapitulnej w roku 1571 pochodzą z publikacji: A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kapituły kieleckiej w świetle inwentarza z 1598 roku...*, dz. cyt., s. 50–53. Informacje na temat przynależności rękopisów do biblioteki kapitulnej w roku 1598 pochodzą z publikacji: tamże, s. 85–87. Informacje na temat przynależności rękopisów do biblioteki kapitulnej w roku 1650 pochodzą z niniejszej publikacji. Zob. Aneks.

Podsumowując, porównanie danych z 1650 r. z opracowanym inwentarzem z 1598 r. pozwala stwierdzić, że spis pergaminowych ksiąg liturgicznych z 1650 r. był dokładniejszy. W inwentarzu z 1598 r. niektóre zachowane obecnie księgi nie zostały ujęte, mimo że znajdowały się w bibliotece. W 1650 r. liczbę rękopisów papierowych inwentaryzujący określił na 35 kodeksów. Po dodaniu dwóch kodeksów pergaminowych otrzymujemy liczbę 37 manuskryptów bibliotecznych – łączna liczba kodeksów teologicznych wynosi więc 39. Z dawnego księgozbioru manuskryptów zachowało się 29 kodeksów opracowanych przez księdza Jerzego Wolnego. Spośród zachowanych w trakcie opracowania inwentarza z 1598 r. przyporządkowano do notatek archiwalnych 19 kodeksów, ponadto trzy rękopisy przyporządkowano w sposób niepewny. Łącznie daje to liczbę 22 rękopisów przyporządkowanych do pozycji inwentarzowych. Analogicznie w odniesieniu do inwentarza z 1650 r. zidentyfikowano 17 kodeksów, ponadsto trzy w sposób niepewny, co łącznie daje liczbę 20 rękopisów. Analiza tabeli wskazuje, że istnieją tylko cztery rękopisy, których nie przyporządkowano do inwentarzy z lat 1598 i 1650, w tym jeden należący do księgozbioru Stanisława z Jankowic, który wszedł do księgozbioru kapitulnego już w XV w. Na 29 kodeksów jedynie trzy pozostają nieprzyporządkowane do pozycji w inwentarzu. Analiza ta prowadzi do wniosku, że zachowane średniowieczne rękopisy biblioteki kapitulnej stanowią integralny zbiór ukształtowany w średniowieczu.

Druki liturgiczne i teologiczne

Dział druków biblioteki kapitulnej obejmował przede wszystkim dzieła o charakterze teologicznym, choć przechowywano tam również 18 druków liturgicznych. Były to księgi nowsze – trzy mszały krakowskie¹⁸ i siedem mszałów rzymskich¹⁹, dwa brewiarze krakowskie, dwa psalterze (zapewne krakowskie), stara agenda krakowska, stary diurnał (zapewne krakowski) oraz bliżej nieokreślony druk z oficjum o św. Cecylii²⁰. Po roku 1598 pojawiły się zatem w kolegiacie kieleckiej mszały rzymskie, co jest istotnym świadectwem zastępowania nim mszału krakowskiego. Nową księgą był także pasjonał²¹. Z tej dawnej kolekcji 18 druków liturgicznych zidentyfikowano na podstawie źródeł cztery księgi przechowywane obecnie w księgozbiorze kapitulnym.

18 *Aneks* nr 20–21, 55.

19 *Aneks* nr 22, 59–60.

20 *Aneks* nr 46, 47, 56–57, 58 i 101.

21 *Aneks* nr 48.

Wśród druków bibliotecznych przeważały dzieła o tematyce teologicznej. Łącznie odnotowano 78 zapisów inwentarzowych dotyczących druków. Ponieważ, jak wykazała analiza zachowanych egzemplarzy, część druków była współoprawna, a niektóre zapisy w inwentarzu odnosiły się do dwóch lub trzech książek, liczba druków biblioteki kapitulnej w 1650 r. wynosiła 93 tytuły. W skład biblioteki kapitulnej wchodził wówczas jako osobna kolekcja księgozbiór kanonika Wojciecha Strzemeskiego liczący 31 druków²²; księgozbiór kapitulny łącznie z księgozbiorem Strzemeskiego obejmował zatem 124 druki.

Odrębną kwestię stanowią druki pominięte w inwentarzu z 1650 r. Uzupelnienie przypisów edytowanego inwentarza, a następnie porównanie go z inwentarzem z 1598 r. wykazało, że w roku 1650 aż 19 druków zostało pominiętych²³. Występowały one pod koniec XVI w. i zachowały się obecnie. Dlaczego nie zostały odnotowane przez inwentaryzującego w 1650 r.? Być może były wypożyczone i pozostawały w prywatnych księgozbiorach kanoników korzystających z biblioteki. Śladem tego może być fakt pominięcia w spisie ważniejszych ksiąg dotyczących prawa kościelnego²⁴, które mógł wypożyczyć sporządzający inwentarz Stanisław Pacer – jako oficjał kielecki²⁵ być może w miejscu sprawowania urzędu potrzebował dzieł dotyczących prawa i przeniósł je tam z biblioteki. Nie zaznaczył jednak tego, spisując inwentarz. Po wliczeniu do księgozbioru kapitulnego pominiętych w inwentarzu dzieł liczba druków sięgnęła 143 pozycji.

Problem druków pominiętych w inwentarzu z 1650 r. związany jest metodologicznie z tematem księgozbiorów prywatnych. W trakcie badań nad inwentarzem z 1598 r.²⁶ ustalono, że w księgozbiorze kapitulnym pod koniec XVI w. znajdowały

22 A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kanonika kieleckiego Wojciecha Strzemeskiego...*, dz. cyt., s. 87–107.

23 Sygnatury druków pominiętych (w liczbie sygnatur znajdują się druki współoprawne): Biblioteka Kapituły Katedralnej w Kielcach (dalej: BKKKiel.): sygn. K.0017 (Inw. 1598 nr 106), sygn. K.0052 (Inw. 1598 nr 91), sygn. K.0064 (Inw. 1598 nr 108), sygn. K.0073/1 (Inw. 1598 nr 94), sygn. K.00150 (Inw. 1598 nr 105), sygn. K.00154 (Inw. 1598 nr 18), sygn. K.00157 (Inw. 1598 nr 21), sygn. K.00174 (Inw. 1598 nr 104), sygn. K.00187 (Inw. 1598 nr 79), sygn. K.00188 (Inw. 1598 nr 19), sygn. K.00191 (Inw. 1598 nr 11); Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach (dalej: BWSDKiel.): sygn. XV.123 (Inw. 1598 nr 22), 003546 (Inw. 1598 nr 101), 003547 (Inw. 1598 nr 101).

24 Gregorius IX, *Decretales*, Nürnberg: Ant. Koberger, 10 VI 1496, 2°. IBP 2531; BKKKiel. sygn. K.00191. [A] *Annotationes Margaritarum Decretalium*. Ed. Sebastianus Brant, [Basel, Nic. Kessler, ok. 1496], 2°; Współopr. [B] Andreae Ioannes, *Super arboribus consanguinitatis, affinitatis et cognationis spiritualis et legalis, cum commento Henrici Greve*, [Leipzig: Mart. Landsberg, non ante 1498], 2°; Współopr. [C] *Modus legendi abbreviaturas cum aliis tractatibus iuridicis*, Strassburg, s. typ., 20–30 VIII 1499, 2°; BKKKiel. sygn. K.00157. Gregorius IX, *Decretalium copiosum argumentum*, Parisius: per Udalricu[m] Gering et magistrum Bertholdu[m] Re[m]bolt, 11 II 1507, 2°; BWSDKiel. sygn. 003546. Gratianus, *Decreti huius plenissimum argumentum* [...], [Parisiis]: expensis et opera Udalrici Gering et magistri Bertholdi Rembolt socios [...], 10 XII 1507, 2°, BWSDKiel. sygn. 003547.

25 Czas sprawowania urzędu oficjała kieleckiego określany jest: po 1640, a przed 20 września 1658. Zob.

B. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, Kraków 2002, t. 4, s. 125.

26 Na podstawie wpisów własnościowych oraz superekslibrisów opracowany został artykuł zawierający wykazy książek należących do prywatnych właścicieli związanych z kolegiatą kielecką (głównie kanoników kieleckich). Zob. A. Kwaśniewski, *Księgozbiory prywatne zachowane w Bibliotece Kapituły Kieleckiej (XV–XVIII wiek)* „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2012, t. 62, s. 69–95. Dodatkowo po opublikowaniu artykułu odnalezione zostały dwa druki, które wchodziły w skład historycznej biblioteki kapitulnej, a obecnie znajdują się

się druki z prywatnych księgozbiorów: Macieja z Żarnowca, Jana z Kielc, Marcina z Kielc, Stanisława z Bodzentyna, Macieja z Końskich, Marcina Kromera i Floriana Piltowskiego. Wymienieni bibliofile przyczynili się do powiększenia biblioteki kapitulnej o 26 druków (inkunabuły i druki XVI-wieczne). Spośród tych 26 druków aż osiem pominięto w inwentarzu z 1650 r.²⁷ Druki te stanowią część wspomnianej wcześniej liczby 19 druków pominiętych przy spisaniu inwentarza i wliczonych w ogólną liczbę 143 druków kapitulnych. Liczba kolekcjonerów prywatnych, których księgozbiory wchodziły w 1650 r. w skład biblioteki kapitulnej, powiększyła się o ósmego bibliofila – Piotra Wedelicjusza z Obornik. Ponadto do grona prywatnych właścicieli zaliczali się Wojciech Strzemeski (XVI w.) oraz Stanisław z Jankowic (XV w.).

W skład księgozbioru kapitulnego w 1650 r. wchodziły zatem 143 druki. Nie możliwe jest jednak określenie wszystkich adresów wydawniczych; łączna liczba druków poddanych analizie to 78, wśród których zidentyfikowano 31 inkunabułów i 46 druków XVI-wiecznych. Pozwala to na analizę kolekcji druków pod względem ośrodków, z których napłynęły (tab. 2).

MIASTO	LICZBA INKUNABUŁÓW	LICZBA DRU- KÓW XVI W.	LICZBA ŁĄCZNIE
Antwerpia	-	4	4
Bazylea	2	5	7
Deventer	1	-	1
Genewa	-	1	1
Hagenau	-	2	2
Ingolstadt	-	1	1
Kolonia	4	14	18
Kraków	-	8	8
Lipsk	1	-	1
Lyon	-	3	3
Moguncja	1	1	2
Norymberga	5	-	5
Parma	1	-	1
Paryż	-	2	2
Rzym	-	1	1

w księgozbiornie biblioteki seminaryjnej w Kielcach. Jednym z druków było *Rationale Divinorum officiorum* przekazane kapitule przez Marcina Kromera; drugi druk to *Lumen animae* – oba, jako poszerzające grupę książek kapitulnych związanych z prywatnymi właścicielami, włączone zostały do przypisów inwentarza z 1598 r. Zob. Inw. 1598 nr 22, 84.

27 Sygnatury druków pominiętych w inwentarzu z 1650 r. to: BKKKiel. sygn. K.0052, BKKKiel. sygn. K.0064, BKKKiel. sygn. K.0073/1, BKKKiel. sygn. K.00174, BKKKiel. sygn. K.00187, BKKKiel. sygn. K.00188, BWSDKiel. sygn. XV.123.

Gregorius IX, *Decretales*, Nürnberg: Ant. Koberger, 10 VI 1496, 2°; BKKKiel. sygn. K.00191.

Spira	1	-	1
Strasburg	11	1	12
Ulm	2	-	2
Bad Urach	1	-	1
Wenecja	1	3	4

Tab. 2. Ośrodki typograficzne reprezentowane w księgozbiornie kapituły kieleckiej w roku 1650

Źródło: *Aneks*.

Spośród 31 inkunabułów najwięcej pochodziło z Niemiec – 26. Niewielka część napłynęła z innych krajów: z Włoch – 2, Szwajcarii – 2, Holandii – 1. W 1598 r. liczba inkunabułów wynosiła 28²⁸. W 1650 r. stan inkunabułów wzrósł jedynie o trzy druki niemieckie. Spośród 47 druków XVI-wiecznych 39 pozycji to druki zagraniczne, 8 druków pochodzi z produkcji krajowej, z Krakowa. Najwięcej druków, bo aż 20, zostało w krajach języka niemieckiego, z Kolonią jako ośrodkiem dominującym. W 1598 r. na 35 druków XVI-wiecznych 31 pochodziło z zagranicy, w tym 17 z Niemiec²⁹. Porównując, należy stwierdzić, że pierwszej połowie XVII w. nastąpiła zmiana na korzyść ośrodków znajdujących się w krajach Europy Zachodniej innych niż Niemcy. Zwiększyła się liczba druków napływających ze Szwajcarii (6), Francji (5), Belgii (4) i Włoch (4). W związku z rozwojem reformacji nastąpił gwałtowny spadek druków napływających ze Strasburga.

Uderzający jest brak druków XVII-wiecznych. Przez pół wieku kapituła jako instytucja kościelna nie nabywała nowych książek³⁰! Zwiększenie ich liczby w okresie 1598–1650 wynikało z napływu inkunabułów i druków XVI-wiecznych pochodzących częściowo z kolekcji prywatnych. Pierwsza połowa XVII w. jest więc okresem stagnacji i zahamowania rozwoju biblioteki kapitulnej.

Problem ten wyłonił się już w trakcie badań prowadzonych nad biblioteką kanonika Wojciecha Strzemeskiego. Porównanie jego księgozbiornu ze współczesną mu biblioteką kapitulną wykazało, że w drugiej połowie XVI w. w zasobach duchownego związanego z kapitułą występowała literatura nowsza³¹. Była to jednak zlagodzona forma zjawiska, które w pełni rozwinęło się w XVII w. Należy zwrócić uwagę – że zapewne w związku ze znacznym spadkiem cen książek w epoce nowożytnej – duchowni łatwiej nabywali druki do prywatnych bibliotek i w związku z tym wspólna biblioteka członków kapituły nie była tak konieczna jak w epoce rękopisu i inkunabułu. Siedemnastowieczne kolekcje prywatne zdają się w pewnym stopniu potwierdzać tę prawidłowość³². W zachowanym współcześnie księgozbiornie kapitulnym druki XVII-wieczne stanowią stosunkowo liczną kolekcję.

28 A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kapituły kieleckiej w świetle inwentarza z 1598 roku...*, dz. cyt., s. 43–92.

29 Tamże, s. 79.

30 Być może jedynie w niektórych słabo rozpoznanych wydaniach dekretów soboru trydenckiego kryją się dwa druki XVII-wieczne. Zob. *Aneks* nr 115, 127.31 A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kanonika kieleckiego Wojciecha Strzemeskiego...*, dz. cyt., s. 97–98.32 Tenże, *Księgozbiory prywatne...*, dz. cyt., s. 87–92.

Podsumowanie

W 1598 r. biblioteka kapitulna liczyła 6 rękopisów liturgicznych, 25 rękopisów teologicznych oraz 98 druków; łącznie 129 pozycji³³. W 1650 r. biblioteka kapitulna liczyła już 200 druków i rękopisów, w tym 18 rękopisów liturgicznych, 18 druków liturgicznych, 39 rękopisów teologicznych oraz blisko 125 druków teologicznych. Z pozoru wydawać by się mogło, że stan księgozbioru znacznie wzrósł. Liczba samych rękopisów liturgicznych zwiększyła się z 6 do 18. Wzrost ten przypada jednak na czasy, gdy następuje ujednoczenie liturgii, jest więc nieprawdopodobne, aby w pierwszej połowie XVII w. sporządzono aż 12 nowych rękopisów liturgicznych. Rękopisy przybyłe należy raczej uznawać nie za nowe nabytki, lecz przeniesione z zakrystii. Komentarza wymaga również liczba rękopisów bibliotecznych: w roku 1598 było ich 25, w 1650 r. – 39. Obecnie zachowana kolekcja średniowiecznych rękopisów kapitulnych obejmuje 29 kodeksów. Niemal wszystkie z zachowanych przyporządkowano do zapisów inwentarzowych z 1598 r. bądź z 1650 r. Mało prawdopodobne jest, aby liczba nowych nabytków rękopiśmiennych biblioteki kapitulnej wzrosła z 25 do 39 w latach 1598–1650. W odniesieniu do rękopisów liturgicznych i teologicznych należy raczej przyjmować, że w 1598 r. pominięto je przy sporządzaniu spisu.

W porównaniu ze stanem z końca XVI w. w 1650 r. nastąpiła dywersyfikacja ośrodków wydawniczych. W XVI w. w bibliotece dominowały druki z oficyn z krajów obszaru języka niemieckiego. W 1650 r. przewaga ośrodków niemieckich utrzymywała się, jednak nastąpiło zwiększenie liczby druków wydanych w innych krajach.

Biblioteka kapitulna w Wiślicy liczyła w 1606 r. 250 tytułów. Przy końcu epoki staropolskiej – 240 pozycji, w tym 40 rękopisów³⁴. W 1648 r. księgozbiór gnieźnieński liczył 358 woluminów³⁵. W okresie nieco późniejszym (1683 r.) biblioteka katedralna w Poznaniu posiadała 831 woluminów³⁶. Biblioteka kielecka licząca w 1650 r. 200 pozycji posiadała zatem księgozbiór o mniejszej liczebności.

Księgozbiór kapitulny w XV i XVI w. podlegał procesom rozwojowym. Był powiększany poprzez nabywanie rękopisów, inkunabułów i druków XVI-wiecznych. Pierwsza połowa XVII w. okazała się momentem stagnacji w dziejach kieleckiej biblioteki, jednak – jak udowadniają badania – wartość samego księgozbioru jest niepodważalna. W trakcie badań potwierdzona została historyczna ciągłość kolekcji. Rękopisy, inkunabuły i druki XVI-wieczne sukcesywnie wchodziły w skład księgozbioru, który w przeważającej części zachował się do współczesności od czasów późnego średniowiecza.

33 A. Kwaśniewski, *Księgozbiór kapituły kieleckiej w świetle inwentarza z 1598 roku...*, dz. cyt., s. 78–79.

34 P. Kardys, *Biblioteka przykolegiacka w Wiślicy (XV–XVIII w.)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2004, t. 82, s. 87–88.

35 J. Rył, *Biblioteka katedralna w Gnieźnie*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1976, t. 32, s. 245.

36 Tamże, t. 33, s. 288.

Aneks

IHS. Inventarium apparamentorum, et totius supelectilis eccl[esi]ae collegiatae Kielcen[sis], ex mandato Ill[ust]r[isi]mi ac R[evere]ndissimi D[omi]ni D[omi]ni Petri Gembicki E[pi]scopi Cracoviensis Ducis Severiae confectum per me Stanislaum Pacerium can[oni]cum et procuratorem v[er]n[er]a[b]l[i]s Cap[itu]li eiusd[em], praepositum vero Racoviens. Par[ochi]l[i]s Eccl[esi]ae. Anno 1650. [Źródło: Archiwum Diecezjalne w Kielcach, Akta Konsystorza Kolegiaty Kieleckiej, sygn. PKK 38, k. 17r-19r.]

REGISTRUM LIBRORUM PERGAMENEI

1. Graduale magnum pergameneum³⁷.
2. Graduale minus pergameneum³⁸.
3. Aniphonarium pergameneum de tempore³⁹.
4. Aniphonarium pergameneum de sanctis⁴⁰.
5. Aniphonarium pergameneum minus pro ministrantibus⁴¹.
6. Missale Crac[oviense] vetus pergameneum a D[omi]no Rayski[?]⁴².
7. Missale in folio pergameneum⁴³.
8. Missale laceu. pergameneum⁴⁴.
9. Breviarium vetus pergameneum⁴⁵.
10. Liber agendorum pergamen. vetus⁴⁶.
11. Psalteria duo pergamenea⁴⁷.
12. Psalterium item pergamen [nieczyt.]⁴⁸.
13. Lombardica historia pergamen[ea] in quarto⁴⁹.

37 Graduał z fundacji biskupa Piotra Tomickiego, Polska 1534; Muzeum Katedralne w Kielcach (dalej: MKKiel.) b. sygn. Zob. J. Zdanowski, *Illuminowane rękopisy księgozbiorów kapitułarza katedralnego i seminarium duchownego w Kielcach oraz kościoła parafialnego w Miechowie*, Kielce 1929, s. 10–15. Zob. nr 2.

38 Nie można określić. Zob. nr 1.

39 Nie można określić. Zob. nr 4, 5, 15.

40 Nie można określić. Zob. nr 3, 5, 15.

41 Nie można określić. Zob. nr 3, 4, 15.

42 Nie można określić. Zob. nr 7, 8, 20, 21, 55. Zob. nr 6, 7, 8, 20, 21, 55.

43 Mszał, Polska, xv/xvi w.; MKKiel. b. sygn. Zob. J. Zdanowski, dz. cyt., s. 8–10. Zob. nr 6, 8. Inw. 1598 nr 1.

44 Nie można określić. Zob. nr 6, 7, 20, 21, 55.

45 Nie można określić wydania, np. *Breviarium secundum rubricam Cracoviensem*, xv w., BWSDKiel. sygn. Rl 5; źródło: R. Nir, *Katalog rękopisów Biblioteki Seminarium Duchownego w Kielcach*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1980, t. 40, s. 348 [20]. Inw. 1598 nr 26. Zob. nr 46, 101.

46 Nie można określić wydania. W Bibliotece Kapituły Krakowskiej przechowywane są rękopisy agendy diecezji krakowskiej datowane na wiek xv. Agenda krakowska została wydrukowana po raz pierwszy w Krakowie w 1505 r. u Hallera. Zob. W. Urban, hasło: *Agendy katolickie polskie* [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 1, Lublin 1995, kol. 172–174. Zob. nr 16, 47.

47 Nie można określić. Był to psalterz przedtrydencki. Po przyjęciu reformy soboru trydenckiego wydano drukiem tzw. psalterz piotrkowski. Obecnie znane są trzy wydania psalterza piotrkowskiego: z lat 1599, 1645 i 1716. Zob. J. Bisztyga, *Psalterium Andrzeja Piotrkowczyka z 1599 roku jako pierwszy dokument potrydenckiego chorału gregoriańskiego w Polsce*, Lublin 2009, mps w: Biblioteka Instytutu Muzykologii KUL, sygn. A.3753. Zob. nr 12, 56, 57. Zob. też nr 11, 12, 56, 57, 69.

48 Nie można określić. Zob. nr 11, 56, 57, 69.

49 Nie można określić. Zob. nr 26.

14. Aurea lingua pergamen[ea] vetus in quarto⁵⁰.
15. Antiphonarium vetus et [nieczyt.] lacer[um]⁵¹.
16. Agenda pergamenea in quarto⁵².

LIBRI PAPIREI

17. Bibliorum liber impressus⁵³.
18. Libri tres [nieczyt.]⁵⁴.
19. Biblia magna impressa⁵⁵.
20. Missale Tomicy⁵⁶.
21. Missalia quinque Crac. unum morum a luto[?]⁵⁷.
22. Missalia Romana quinq⁵⁸.
23. Liber mammotrectus in Genesim⁵⁹.
24. Quatuor libri vocati Summa angelica⁶⁰.

50 Nie można określić. Zob. L. Rubenus, *Aurea gemma christianorum divinitatis et humanitatis Iesv Christi figuras, prophetias, & evangelicas veritates libris septem continens. Opus omnibus christianis et præcipue concionatoribus utilisimum*, Paderbonae: Ex typis & Officina Matthaei Pontani, 1604, 8°.

51 Antyfonarz kielecki z fundacji kanonika Mikołaja Goworka, Polska 1372; MKKkiel. b. sygn. Zob. J. Zdanowski, dz. cyt., s. 5–8. Zob. nr 3, 4, 5. Inw. 1598 brak.

52 Zob. nr 10, 47.

53 Nie można określić egzemplarza, zachowały się trzy, w tymże protokole notowano dwie biblie drukowane i jedną w manuskrypcie. Zapewne jednak kolejny zapis inwentarza „libri tres” należy traktować łącznie z „bibliorum liber impressus”. Przy takim założeniu: 1. *Biblia cum tabula Gabrielis Bruni in forma mutata*, Strassburg: [Io. Grüninger], 26 IV 1497, 2°, IBP 1035. BKKKiel. sygn. K.00159. Inw. 1598 nr 83; 2. *Biblia sacra utriusque testamenti juxta veterem translationem* [...], Norimbergae: apud Fridericum Peypus, 1530, 2°. BKKKiel. sygn. K.00195. Inw. 1598 nr 83; 3. *Biblia*, s. l.: s. n., XVII w. [?], 2°. BKKKiel. sygn. K.00214. Zob. IBP 1035, egz. uszkodzony. Zob. nr 19, 49. Inw. 1598 nr 83.

54 Nie można określić. Zob. nr 50.

55 Nie można określić. Zob. nr 6, 7, 8, 21, 55.

56 *Missale secundum ritum insignis Ecclesiae Cracoviensis noviter emendatum* [...] Venetiis: impressu[m] per Petru[m] Liechtenstein, Impensis [...] Michaeli Vechter a Rimanow [...], VIII 1532, 2°. BKKKiel. sygn. K.00166. Por. nr 6, 7, 8, 21, 55. Inw. 1598 nr 3[?].

57 *Missale Cracoviensis dyoecesis* [...], Impressum [...] i[n] civitate Cracovie[n]si: sumpto & impensis [...] Johannis Haller [...], 29 XI 1515–1 II 1516, 2°; BKKKiel. K.00161. Zob. nr 6, 7, 8, 20, 55. Inw. 1598 nr 3[?].

58 *Missale Romanum, ex decreto Sacrosancto Concili Tridentini restitutum* [...], Antverpiae: ex Officina Christophori Plantini [...], 1587, 2°. BKKKiel. sygn. K.00205. Zob. nr 59, 60, 102. Inw. 1598 brak; *Missale secundum co[n]suetudinem Romane Curie noviter impressum*, Impressum in florentissima civitate Venetiarum: Impe[n]sis [...] Bernardini Stagnini de Tridino, Arte [...] et ingenio Ioannis Regacii de Monteferrato, 15 II 1502, 4°. BWSDKiel. sygn. 002990. Inw. 1598 brak.

59 J. Marchesinus, *Mammotrectus super Bibliam*, [Strassburg: Typ. Henr. Ariminensis = Ge. Reyser, ok. 1472], 2°, IBP 3585. BWSDKiel. sygn. xv. F. 159. Książka notowana w bibliotece Kapituły Kieleckiej w 1494 r. Inw. 1598 nr 48.

60 Angelus de Clavasio, *Sum[m]a Angelica de Casibus constientiae* [...], [Argentinae]: impensis providi Ioannis Rynman de Oringaw [...] necnon Ioannis Knoblauch [...], in officina [...] Renati Beck [...], 31 VIII 1513, 4°. BKKKiel. sygn. K.00148. Księgozbiór prywatny Floriana Piltowskiego. Książka notowana w bibliotece Kapituły Kieleckiej w 1571 r. Inw. 1598 nr 111; Angelus de Clavasio, *Summa Angelica de casibus conscientiae, cum additione Hieronymi Tornielii*. Strassburg: Mart. Flach, 31 X 1489, 2°, IBP 355. BKKKiel. sygn. K.00155. Inw. 1598 nr 14; S. Mozzolini, *Summa summarum que Silvestrina dicitur*, [s. l.: s. n., początek XVI w.], 4°. BKKKiel. sygn. K.00134. Inw. 1598 brak; S. Mazzolini, *Summa summarum que Sylvestrina dicitur* [...], Argentoraci: opera [e]t impensis [...] Joannis Grieninger, 23 II 1518, 2°. BKKKiel. sygn. K.00182. Księgozbiór prywatny Jakuba z Obornik, następnie Piotra Wedelicjusza z Obornik. Inw. 1598 brak.

25. *Cathechismus Concili[i] Tridentini polonicus*⁶¹.
26. *Lombardica historia in folio*⁶².
27. *Perutilis reperitio sup[er] eos utriusq. sextus in 4-to*⁶³.
28. *Michaelis Lochmier Parochiale curator[um] in quarto*⁶⁴.
29. *Vocabularius iuris utiusq[ue] in folio*⁶⁵.
30. *Manipulus curatorum in quarto*⁶⁶.
31. *Liber sermonum Bonaventure de tem[ore] et sanctis*⁶⁷.
32. *Friderici Nauseae Centuria in folio*⁶⁸.
33. *Ambrosi Calepini in folio*⁶⁹.
34. *Epithome conclusionum theologuarum in quarto*⁷⁰.
35. *Haymonis tomus 2-dus homiliae in octavo*⁷¹.

61 W. Kuczborski, *Katechizm albo nauka wiary y pobożności krześcijańskiej według uchwały S. Tridentskiego Concilium [...] przez [...] Walentego Kuczborskiego [...] z łacińskiego na polskie wyłożony*, w Krakowie: w Drukarni Mikołaja Szarffenberga, 19 III 1568, 2°. Występuje w Bibliotece Kórnickiej Polskiej Akademii Nauk (dalej: BKór.), sygn. Cim.F.4071. Inw. 1598 brak.

62 Jakub z Voragine, *Legenda aurea*, [Strassburg: Typ. Legendae aureae], 1482, 2°. IBP 2991. BKKKiel. sygn. K.00163. Inw. 1598 nr 23[?]. Obecnie w bibliotece kapitulnej zachował się drugi egzemplarz *Legenda aurea* (sygn. K.00164), który posiada znak własnościowy kanonika W. Strzemeskiego. W inwentarzu z 1727 r. 1727 Ib 49, 84, 119, 134 występowały cztery egzemplarze *Legenda aurea* (zob. A. Kwaśniewski, *Księgozbiory parafialne w prepozyturze kieleckiej w XVIII wieku*, Lublin 2010. Praca doktorska w Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego). Skoro w 1727 r. notowano cztery egzemplarze *Legenda aurea*, to nie można z całą pewnością stwierdzić, że egzemplarz o sygnaturze K.00163 jest tym, który zanotował sporządzający inwentarz w 1650 r. Por. nr 13. Inw. 1598 nr 23[?].

63 *Sexti libri materia* [...], Lugduni: per [...] Nicolaum de Benedictis, 20 IX 1511; *Clementinaru[m] materia* [...], [Lugduni]: per [...] Nicolaum de Benedictis, X 1511; *Extravagantes* [...], Lugduni: per [...] Nicolau[m] de Benedictis, 20 XII 1511; *Extravagantes XX Joan. XXII*, Lugduni: per [...] Nicolau[m] de Benedictis, 16 XII 1511, 4°. BKKKiel. sygn. K.00132 bis. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 12.

64 [A] M. Lochmaier, *Parochiale curatorum*, [Norimbergae: Frid. Creussner, non ante 1493], 4°, IBP 3437; Współopr. [B] Nicolaus de Hanapis, *Biblia pauperum*, [Strassburg: Io. Prüss] 1490, 4°, IBP 3941. Współopr. [C] Hermanus Torrentinus, *Elucidarius carminum et historiarum vel Vocabularius poeticus*, Deventeriae: per [...] Richardum Pafraet, 1500, 4°. IBP nie notuje, GW 12306, HC 11645. BKKKiel. sygn. K.00127. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Książka notowana w bibliotece Kapituły Kieleckiej w 1571 r. Inw. 1598 nr 28.

65 Nie można określić.

66 [A] Guido de Monte Rotheri, *Manipulus curatorum*, Strassburg: [Martinus Flach], 10 V 1487, 4°, IBP 2587; Współopr. [B] Nicolaus de Błonie, *Tractatus sacerdotalis de sacramentis*, Strassburg: [Typographus Jordani = Georgius Husner], 18 VI 1487, 4°, IBP 3926, nie odnotowuje egz. biblioteki kapituły kieleckiej, HC* 3251. BKKKiel. sygn. K.00115 adl. Księgozbiór prywatny Stanisława z Bodzentyna. Inw. 1598 nr 33.

67 Pseudo-Bonaventura, *Sermones de tempore et de sanctis*, [Ulm]: Io. Zainer, 1481, 2°, IBP 1165. BKKKiel. sygn. K.00143; Inw. 1598 nr 16.

68 Nie można określić tytułu i wydania, np. F. Nausea, *Evangeliæ veritatis homiliarum cenurie tres* [...], Coloniae: Peter Quentel, 1532. Występuje w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, sygn. Teol. 7768.

69 A. Calepino, *Dictionarium linguae latinae* [...]; *accedit quoque huc onomasticon propriorum nominum per d. Conradum Gesnerum ex variis dictionaris collectum* [...], Basileae: ex Officina Hieronymi Curionis, impensis Henrichi Petri, III 1549, 2°. BKKKiel. K.00202 adl.; Inw. 1598 brak.

70 Nie można określić.

71 Haimo Halberstadensis, *Homiliarum nunc quarto dilige[n]tissime excusarum [...] pars aestivalis* [...], Coloniae: ex Officina Eucharii Cervicornum, 1537, 8°. BKKKiel. sygn. K.0044. Księgozbiór prywatny Stanisława z Bodzentyna. Inw. 1598 nr 92 („Sermones Haimonis partes duae”).

36. Iodoci Clichtov[e]i de sanctis in octavo⁷².
37. Summa Caietana de confessione in 8-vo⁷³.
38. Haymonis pars hiemalis in 8-vo⁷⁴.
39. Evagatorium de passione Christi⁷⁵.
40. Confessionale Antonii in quarto, etiam in eodem Confesional[e] Bart[h]ol[omae]i de Haymis[!]⁷⁶.
41. Psalterium Brunonis in 4-to⁷⁷.
42. Biga salutis in quarto⁷⁸.
43. Brevilouus cum arte diftongandi in folio⁷⁹.
44. Interrogatorium seu confess. Barol. de Haymis[!] in quarto⁸⁰.
45. Ephemerides in quarto⁸¹.
46. Breviaria duo lacer[t]a Crac. in folio⁸².
47. Agenda Crac. lacer[t]a⁸³.
48. Passional. in folio⁸⁴.

- 72 J. Clichtove, *Homiliarum [...] tripartitarum pars tertia, quae indifferenter est variis de rebus [...]*, Coloniae: ex Officina Eucharri Cervicorni, 1535, 8°. BKKKiel. sygn. K.0073/III. Księgozbiór prywatny Stanisława z Bodzentyna. Inw. 1598 nr 37.
- 73 T. Cajetan de Vio, *Summula Cajetani [...] eiusdemque domini Caietani jentacula XII [Novi Testamenti] [...]*, Antverpiae: in aedibus Petri Belleri sub Scuto Burgundiae, Antverpiae 1575, 12°. BKKKiel. sygn. K.0026. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 36.
- 74 Jeśli chodzi o *pars hyemalis*, obecnie zachowały się dwa druki z kazaniem Hajmona; nie wiadomo, który był wówczas na półce. Ponadto już w XVI w. oba druki trafiły do księgozbioru kapitulnego: Haimo Halberstadensis, *Homiliarum nunc quarto dilige[n]tissime excusarum [...] pars hyemalis [...]*, apud inclytam Coloniam Agripina[m]: impensis M. Gotfridi Hittorpij, II 1537, 8°. BKKKiel. sygn. K.0043 bis. Księgozbiór prywatny Stanisława z Bodzentyna. Inw. 1598 nr 92; Haimo Halberstadensis, *Homiliarum nunc quarto dilige[n]tissime excusarum [...] pars hyemalis [...]*, apud inclytam Coloniam Agripina[m]: impensis M. Gotfridi Hittorpij, II 1537, 8°. BKKKiel. sygn. K.0043. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 38.
- 75 Michael de Hungaria, *Evagatoriu[m] [...]*, Argentinae: sumptibus [...] Ioannis Knoblouch, II IX 1516, 12°. BKKKiel. sygn. K.0018; Inw. 1598 brak.
- 76 [A] Antonius Florentinus, *Confessionale: Defecerunt, Lat. Add.: Ioannes Chrysostomus: Sermo de poenitentia*, [Mainz: Peter Schöffler, ok. 1475], 4°, IBP 393. Współopr. [B] Bartholomaeus de Chaimis, *Confessionale sive Interrogatorium*. Add.: *Interrogationes faciente infirmo morienti*, Mainz: Peter Schoeffer, 25 May 1478, 4°, IBP 1507. Współopr. [C] Ioannes de Turrecremata, *De efficacia aquae benedictae*, [Urach: Conr. Fyner, ca. 1481], 4°, IBP 5418. BKKKiel. sygn. K.00114. Inw. 1598 nr 31 („Interrogatorium sive confessionale Bartholomae[e]i de Chaimis in eodem Roscu. Memoriale divinos eloquorum”).
- 77 *Psalterium, Lat. Ed. Bruno ep. Herbipolensis*, [Nuremberg]: Anton Koberger, 1497, 4°, IBP 4616. BKKKiel. sygn. K.00128. Inw. 1598 nr 30.
- 78 Nie można określić wydania, może być to np. Osvaldus de Lasco, *Sermones de sanctis Biga salutis intitulasi*, Hagenau: Henricus Gran pro Io. Rynman, 14 VII 1499, 4°. Inw. 1598 nr 29.
- 79 J. Reuchlin, *Vocabularius brevilouus. Add: Guarinus: Ars diphthongandi. Johannes de Lapide: De arte punctandi; De accentu*, Köln: [Henr. Quentell] 1487, 2°, IBP 4742. BKKKiel. sygn. K.00156. Inw. 1598 nr 13. Notatka w inwentarzu z 1650 r. – „Breviloquus cum arte diftongandi” jest przepisana z tytułowej strony inkunabułu.
- 80 Nie można określić, druk nie zachował się. Zob. nr 40. Inw. 1598 nr 31.
- 81 Carellus Joannes Baptista, *Ephemerides [...] ad annos 19 incipientes ab annum 1575 [...]*, Venetiis: ex Officina Erasmiana Vincentii Valgrissii, 1557, 4°. BKKKiel. sygn. K.00135; Inw. 1598 brak.
- 82 *Breviarium Cracoviense [...]*, Kraków: Jan Haller, 1508, 2°. BWSDKiel. sygn. 02288. Księgozbiór prywatny Macieja z Końskich. Inw. 1598 nr 25. Drugi egz. nie zachował się. Zob. nr 9, 101.
- 83 Nie można określić. Zob. nr 10, 16.
- 84 Nie można określić, być może jest to: *Passio Domini nostri Iesu Christi a quatuor euangelistis conscripta [...] repurgata per Gasparum a Kleczow [...]*, Kraków: And. Piotrkowczyk, 1609, 2°. Występuje w BKór., sygn. 3179.

49. Biblia lacer[t]a in folio⁸⁵.
50. Friderici Nauseae Conciones de B.v.M. in 8-vo⁸⁶.
51. Orationes Martini Cromeri in 8-vo⁸⁷.
52. Postilla Ioannis Feri pars 2-da in folio⁸⁸.
53. Sermones Pomerii de tempore in folio⁸⁹.
54. Sermones Pomerii de sanctis in folio⁹⁰.
55. Missale Crac. lacer[t]u[m] in folio⁹¹.
56. Psalterium in folio quo [nieczyt.]⁹².
57. Psalterium vetus in folio⁹³.
58. Liber supplementorum continens offm. Cecilia⁹⁴.
59. Missale Ro[manu]m olim V. Ioachimi vicar. Iasten⁹⁵.
60. Missale Ro[anum]m olim V. Floriani Piltowski⁹⁶.
61. Lactantius⁹⁷.
62. Liber sententiar[i]um M. Henrici⁹⁸.
63. Pomerius de Beata Virgine M.⁹⁹.

85 Nie można określić. Zob. nr 17, 19.

86 Nie można określić. Obecnie zachowało się kilka zbiorów kazań tego autora, żaden nie jest o Matce Bożej.

87 M. Kromer, *Oratio Martini Cromeri in funere [...] Sigismundi eius nominis primi Polonorum [...] regis [...]*, Cracoviae: apud viduam Hieronymi Vietoris, 1548, 8°. K. Estreicher, *Bibliografia polska*, t. 20, Kraków 1936, s. 279. Inw. 1598 nr 96.

88 Nie można określić. Zachowały się obecnie trzy druki, które można przyporządkować do tejże archiwalnej notatki: 1. Wild Johann, *Postillae sive conciones [...] In epistolas et evangelia quae a Pascha usque ad Adventum dominicis diebus in Ecclesia Christi recitantur [...]*, Coloniae Agrippinae: apud haeredes Arnoldi Birckmanni, typis Ioannis Bathenij [...], 1558, 2°. BKKKiel. sygn. K.00168. Inw. 1598 brak; 2. Wild Johann, *Postillae sive conciones [...] a Pascha usque ad Adventum dominicis diebus [...]*, Moguntiae: apud Franciscum Behem, typis Ioannis Bethenii, 1558, 2°. Współopr. J. Wild, *Postilla de sanctis [...] quorum a Pascha usque ad Adventum [...]*, Moguntiae: apud Franciscum Behem, 1558, 2°. BKKKiel. sygn. K.00169. adl. Inw. 1598 brak; 3. J. Wild, *Postillae sive conciones [...] a Pascha usque ad Adventum, dominicis diebus, in Ecclesia Christi recitatur [...]*, Coloniae Agrippinae: apud haeredes Arnoldi Birckmanni, typis Ioannis Bethenii, 1558, 2°. BKKKiel. sygn. K.00181. Inw. 1598 brak.

89 [A] Pelbartus de Themeswar, *Sermones Pomerii de tempore pars aestivalis [...]*, Hagenaw: p[er] [...] Henricum Gran, [...] expe[n]sis ac su[m]ptibus [...] Joannis Rynman de Oringaw, 26 IX 1503, 4°. Współopr. [B] Pelbartus de Themeswar, *Pomerium sermon[um] de sanctis pars aestivalis*, Hagenaw: [...] Henrici Gran [...] in officina, expensis [...] Joannis Rynman [...], 31 I 1504, 4°. BKKKiel. sygn. K.00125 adl. Zob. 54 i 63. Inw. 1598 nr 82.

90 Zob. *Aneks* 53 i 63.

91 Nie można określić. Zob. nr 6, 7, 8, 20, 21.

92 Nie można określić. Zob. nr 11, 12, 57, 69.

93 Nie można określić. Zob. nr 11, 12, 56, 69.

94 Nie można określić.

95 Nie można określić. Zob. nr 22, 60, 102.

96 Nie można określić. Zob. nr 22, 59, 102.

97 Nie można określić wydania, być może jest to np. Lactantius, *Divinarum institutionum libri VII. De ira Dei liber I. De officio Dei liber I. Epithome in libros suos liber acephalos. Phoenix. Carmen de Dominica Resurrectione. Carmen de passione Domini*, [Basileae: apud Andream Cratandrum, II 1521], 4°. BKKKiel. sygn. K.00131. Podana książka występuje w księgozbiorze biskupa Jakuba Zadzika przekazanym po jego śmierci do kapituły. Zadzik posiadał tę książkę jako pozostałość z księgozbioru Marcina Thomalinowskiego. Inw. 1598 nr 73.

98 Nie można określić wydania, być może jest to np. Petrus Lombardus, *Sententiarum libri IV, cum Conclusionibus Henrici de Gorichen et Problematibus s. Thomae Articulisque Parisiensibus*, Basel Nicolaus Kessler 1489 29 XI, 2°, IBP 4344. Inw. 1598 nr 35.

99 Pelbartus de Themeswar, *Pomeriu[m] sermonu[m] de Beata Virgine Dei Genitrice vel stellarium corone Beate Virginis*

64. Concordantia¹⁰⁰.
65. Sermones Thesauri novi¹⁰¹.
66. Lyra quatuor partes¹⁰².
67. Divi Hieronymi 2 tomi¹⁰³.
68. Iosephi de bello Iudaico¹⁰⁴.

LIBRI ANTIQUI SCRIPTI

69. Psalterium vetus et lacer¹⁰⁵.
70. Dicta Magistri Moravi sup[er] ep[is]t[o]las¹⁰⁶.
71. Postilla auctoris incerti¹⁰⁷.
72. Postilla Magistri Luca. de Kozmin¹⁰⁸.
73. Novi sermones de sanctis¹⁰⁹.
74. Summa Virtutum¹¹⁰.
75. Liber Stanislai de Jankowicze¹¹¹.
76. Liber Novi Testamenti¹¹².

- [...], Hagenaw: impensis [...] Joannis Rynman de Oringaw in Officina [...] Henrici Gran, 27 x 1511, 2°. BKKKiel. sygn. K.00149. Książka notowana w bibliotece Kapituły Kieleckiej w 1571 r. Zob. 53 i 54. Inw. 1598 nr 76.
- 100 Nie można określić wydania, może być to np. *Concordantiae majores Sacrae Bibliae* [...], Basileae: per Ioannem Hervagium, 1549, 2°. Występuje w Bibliotece Parafialnej w Rakowie, sygn. 21. Inw. 1598 nr 75.
- 101 Petrus de Palude, *Sermones tam de tempore quam de sanctis inscripti, thesaurus novus, docti cuiusdam Theologi acri iudicio* [...] pars aestivalis, Coloniae: ex Officina Melchioris Novesiani, 1538, 8°. BKKKiel. sygn. K.0069. Książka notowana w bibliotece kapituły kieleckiej w 1571 r. Por. nr 108. Inw. 1598 nr 78.
- 102 *Biblia, cum postillis Nicolai de Lyra et expositionibus Guillelmi Britonis in omnes prologos s. Hieronymi et additionibus Pauli Burgensis replicisque Matthiae Doering*. Add.: Nicolaus de Lyra, *Contra perfidam Iudaeorum*, Nürnberg: Ant. Koberger, 12 IV 1493, 2°, IBP 1047; Ps 1: BKKKiel. sygn. K.00215/I. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 69; Ps 2: BKKKiel. sygn. K.00215/II. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 69; Ps 3: BKKKiel. sygn. K.00215/III. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 69; Ps 5: BWSDKiel. sygn. XV.F.154. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 69.
- 103 Hieronim św., *Epistolae*. P. I–II, Parma: [Typ. Hieronymi Epistolae], I) 18 I 1480, II) 15 V 1480, 2°, IBP 2788. Ps 1: BKKKiel. sygn. K.00234/I. Księgozbiór prywatny Marcina Kromera; Ps 2: BKKKiel. sygn. K.00234/II. Księgozbiór prywatny Marcina Kromera. Książka notowana w bibliotece kapituły kieleckiej w 1571 r. Inw. 1598 nr 68.
- 104 Nie można określić. Może być to np. J. Flavius, *De antiquitate Iudaica; De bello Iudaico, Lat. Trad. Rufinus Aquileiensis*. Ed. Hieronymus Squarzaicus, Var. B, Venezia: Ioannes Rubeus pro Oct. Scoto, 23 x 1486, 2°, IBP 3280. Występuje w BKór. sygn. Inc.F.157. Inw. 1598 nr 70.
- 105 Nie można określić. Zob. nr 11, 12, 56, 57.
- 106 Jest to Ms.14. Inwentaryzujący kierował się informacjami noty zamieszczonej na początku rękopisu – „Dicta magistri Moravi super epistolas” (XV w.). W katalogu Wolnego jako „Henricus de Frimaria, Sermones super epistolas dominicales oraz inne”. Księgozbiór prywatny – Stanisław z Jankowic, Inw. 1598 nr 57 („Sermones [super] ep[isto]las date p[er] dominum Stanislau[m] de Jankowice scripta[e]”).
- 107 Nie można określić.
- 108 Jest to Ms.27 – nota tytułowa, XV w. – „Magistri Luce de Koszmin super evangelia dominicalia”. W katalogu Wolnego jako „Lucas de Magna Koźmin, Postilla super evangelia dominicalia oraz inne”. Księgozbiór prywatny Stanisława z Jankowic. Zob. nr 98. Inw. 1598 nr 46.
- 109 Nie można określić.
- 110 Jest to Ms.15. W katalogu Wolnego jako „Summa de virtutibus abbreviata oraz inne”. Inw. 1598 nr 66[?].
- 111 Nie można określić. Siedem z 29 kodeksów kapitulnych związanych jest osobą Stanisława z Jankowic. Zob. nr 83.
- 112 Jest to Ms.6. W katalogu Wolnego jako „Registrum lectionum et evangeliorum dominicalium. Glossa super [super?] Novum Testamentum. Vocabula ex evangeliis dominicalibus”. Zob. nr 106. Inw. 1598 nr 63 („Liber Novi testamenti scriptus”).

77. Postilla scripta¹¹³.
78. Liber de sacramentis¹¹⁴.
79. Sermones incerti auctoris de t[em]p[or]e et sanctis¹¹⁵.
80. Homilia de t[em]p[or]e incerti auctoris¹¹⁶.
81. Sermones Peregrini de sanctis¹¹⁷.
82. Postilla de tempore incerti auctoris¹¹⁸.
83. Postilla Joannis[!] de Jankowicze¹¹⁹.
84. Linea salutis¹²⁰.
85. Virtutum et vitiorum¹²¹.
86. Sermones sup[er] ep[ist]o[la]s d[omi]nicales¹²².
87. Summa angelica¹²³.
88. Compendium de vita christiana Augustini. In eodem volumine sinonima theologia¹²⁴.
89. Psalterium laceru¹²⁵.
90. Postilla studentium Sancta Universitatis¹²⁶.

113 Nie można określić.

114 Jest to zapewne Ms.17. W katalogu Wolnego jako „Antoninus, Abbreviatio super quartum librum sententiarum Petri Lombardi i inne, np. de poenitentia”. Inw. 1598 brak.

115 Jest to Ms.4. Nota XVI w. – „[Sermon]es de tempore et de s[an]ctis auctore incerto 1571 November 26”. Inwentaryzujący w latach 1598 oraz 1650 przepisali notatkę z 1571 r., która określała zawartość treściowego woluminu. W katalogu Wolnego jako „Lucas de Bitondo, *Sermones de tempore*”. Inw. 1598 nr 47 („Sermones de t[em]p[or]e et de sanctis auctore incerto”). Zob. inw. 1650 nr 93.

116 Jest to Ms.24. Nota proveniencyjna XVI w. – „1571 Novemb[er]. Liber eccl[esi]a[e] collegiatae S[an]ctae Mariae Kielcen[sis]”. Nota tytułowa, XVI w. – „Homiliae de t[em]p[or]e auctore incerto”. Inwentaryzujący w 1598, jak również w 1650 r. przepisał do inwentarza XVI-wieczną notatkę, którą przeczytał na rękopisie. W katalogu Wolnego jako „Antoninus de Parma, Postilla super evangelia et epistolas dominicales, oraz inne”. Inw. 1598 nr 60 („Homiliae de tempore auctore incerto scriptae”).

117 Jest to Ms.2. W rękopisie nota tytułowa, XVI w. – „Sermon[es] de s[an]ctis”. W katalogu Wolnego jako „Peregrinus de Opole, Sermones de sanctis oraz inne”. Inw. 1598 nr 56 („Sermones Peregrini scriptae”).

118 Nie można określić.

119 Nie można określić. Siedem z 29 kodeksów kapitulnych związanych jest osobą Stanisława z Jankowic. Zob. nr 83.

120 Jest to Ms.28 lub Ms.31. W katalogu Wolnego te dwa kodeksy zawierają jako pierwsze dzieło *Linea salutis aeternae* Hieronima z Pragi. Inw. 1598 nr 58 („Linea salutis scripta”).

121 Jest to Ms.9, w katalogu Wolnego jako „Guilelmus Peraldus, Summa de virtutibus et vitiis i inne”. Inw. 1598 nr 66.

122 Jest to Ms.5. W katalogu Wolnego jako „Mathias de Legnica, Postilla parva super epistolas dominicales i inne”. Inw. 1598 nr 49 („Postilla sup[er] ep[ist]o[la]s d[omi]nicales Mathi[a]e magistri de Lecznita[!] scripta”).

123 Jest to zapewne Ms.18. W katalogu Wolnego jako „[Bartholomeus de San Concordio, Summa de casibus conscientiae seu Summa Pisana] i inne”. W zapisie znajduje się określenie „angelica”. Określenie to wprowadza wątpliwości. Tu jednak „Summa angelica” użyto, jak się wydaje, jako pospolitego określenia podręcznika spowiedniczego. Skoro w tym małym zbiorze 29 zachowanych rękopisów kapitulnych nie ma innej tego rodzaju sumy, założono, że chodzi o przyporządkowaną – Ms.18. Inw. 1598 brak notatki pozwalającej przyporządkować rękopis Ms.18.

124 Jest to Ms.7. W katalogu Wolnego m.in. „Pseudo-Augustinus, Liber de vita christiana”. Inw. 1598 nr 52 („Psalteriu[m]. Augustini co[m]pendium scriptu[m]”).

125 Nie można określić.

126 Jest to Ms.12. Inwentaryzujący przepisał hasła z oryginalnego (XV w.) incipitu rękopisu – „Postilla [...] super ev[ange]lia dominicalia”. W katalogu Wolnego jako „Conradus de Waldhausen, Postilla super evangelia dominicalia. Inw. 1598 nr 51” („Postilla scripta super evangelia”).

91. Postilla sup[er] evangelia¹²⁷.
92. Sermones Wilhelmi Canellary Parisien¹²⁸.
93. Sermones de tempore et sanctis incerti autoris¹²⁹.
94. Mamotrectus¹³⁰.
95. Sermones autoris incerti¹³¹.
96. Gorra sup[er] Lucam¹³².
97. Magistri Hugonis de Prato Evangeliora¹³³.
98. [nieczyt.] Luca de Magna Kozmin¹³⁴.
99. V[e]n[er]abilis Pauli Doctoris de Zator sermones¹³⁵.
100. Sermones de Conceptione B.V. Maria[e]¹³⁶.
101. Diurnale vetus lacer[um] in 4-to¹³⁷.
102. Missale antuquum¹³⁸.
103. Porządek prawny polski¹³⁹.
104. Septem peccata mortalia¹⁴⁰.

[INWENTARZ KSIĘGOZBIORU KANONIKA WOJCIECHA STRZEMESKIEGO]
ITEM LIBRI ECCL[ESI]A[E] KIELECN[SIS] IN USU HABUIT CASP[A]R

105. Alphonsus con[tra] hereses¹⁴¹.

127 Nie można określić.

128 Jest to Ms.3. Nota (XVI w.) – „[nieczyt.] Vilhelmi cancelarii Pari[siensis]”. Inną ręką (XVI w.) – Sermones pro dominicis diebus”. Razem złożone dwa napisy dają informację: „Sermones pro dominicis diebus Vilhelmi cancelarii Pari[siensis]”. W katalogu Wolnego jako „Guilelmus Peraldus, Sermones super evangelia dominicalia oraz inne”. Inw. 1598 nr 53 („Sermones p[er] d[omi]n[ic]is diebus Vilhelmi cancelarii Parisien[sis] scriptae”).

129 Jest to Ms.21. Nota XVI w. – „Sermones de t[em]p[or]e et de s[an]ctis 1571 November 26 authoris incerti”. Inwentaryzujący w latach 1598 i 1650 przepisali notatkę z 1571 r., która określała zawartość treściową woluminu. W katalogu Wolnego jako „Joannes Militius de Kroměříže, Sermones de tempore et de sanctis, pars aestivalis oraz inne”. Księgozbiór prywatny Stanisława z Jankowic. Inw. 1598 nr 55 („Sermones de t[em]p[or]e et de s[an]ctis aut[h]ore incerto scripti”). Zob. inw. 1650 nr 79.

130 Jest to Ms.11. W katalogu Wolnego jako „Joannes Marchesius, Mamotrectus seu dictionarium vocabulorum biblicorum pars I, II oraz inne”. Inw. 1598 nr 65 („Mamotrectus scriptus”).

131 Nie można określić.

132 Jest to Ms.29. Nota tytułowa, XVI w. – „Gorra super Lucam”. W katalogu Wolnego jako „Nicolaus Gorra, Commentarius super evangeliam sancti Lucae oraz inne”. Inw. 1598 nr 45 („Gorra[!] super Lucam scriptus”).

133 Nie można określić.

134 Jest to Ms.22 (wg. Wolnego): Lucas de Magna Kozmin, Postilla super evangelia dominicalia usque ad dominicam 3 p. Pent. Inw. 1598 nr 46. Por. inw. 1650 nr 72.

135 Jest to Ms.8 (wg. Wolnego): Paulus de Zator, *Sermones de sanctis*. Na woluminie tym znajduje się XVI-wieczna nota określająca zawartość treściową – „Sermones Vna. [uszkodzony papier] de Zator [uszkodzony papier]”. W 1650 r. papier nie był uszkodzony, o czym świadczy zapis wizytatora. W Inw. 1598 brak notatki pozwalającej stwierdzić przynależność kodeksu do księgozbioru kapituły.

136 Nie można określić.

137 Zob. nr 9, 46.

138 Zob. nr 22, 59, 60.

139 Nie można określić.

140 Nie można określić.

141 Alfonsus de Castro, *Adversus omnes hereses libri quatuordecim* [...], Coloniae: ex officina Melchioris Novesiani, 1549, 2°; BKKiel. sygn. K.00183. Księgozbiór prywatny Jana z Kielc. Inw. 1598 nr 98.

106. *Textus setentiarum*¹⁴².
107. *Sermones de sanctis Thesa[uri] Novi*¹⁴³.
108. *Psalterium Ludolphi*¹⁴⁴.
109. *Concordia Orbis*¹⁴⁵.
110. *Expositio psalterii D[ivi] Ambrosii*¹⁴⁶.
111. *Justinianus*¹⁴⁷.
112. *Rationale Divinorum*¹⁴⁸.
113. *Eckii dua partes*¹⁴⁹.
114. *Pszalterium Haminis*¹⁵⁰.
115. *Concilium Tridentinum*¹⁵¹.
116. *Sermones Gabrielis Biel*¹⁵².
117. *Theoprastus sup[er] Evangel*¹⁵³.
118. *Homilia. Helmesi*¹⁵⁴.

142 Zob. nr 62.

143 Nie można określić egzemplarza. Obecnie zachowały się w bibliotece kapitulnej dwa egzemplarze: *Petrus de Palude, Sermones tam de tempore quam de sanctis, inscripti thesaurus novus, docti cuiusdam Theologi acri iudicio [...], pars aestivalis*, Coloniae: ex Officina Melchioris Novesiani, 1543, 8°. BKKKiel. sygn. K.0070; *Petrus de Palude, Sermones sive enarrationes in evangelia et epistolas quadragesimales, qui Thesaurus Novus vulgo vocatur [...]*, Moguntiae: excudebat Balthasarus Lippius, sumptibus Antonii Hierati, 1608, 8°. BKKKiel. sygn. K.0056. Por. nr 65.

144 *Ludolfus de Saxonia, I[n] psalterium expositio [...]*, Lugduni: p[er] Joa[n]ne[m] Moylin, 16 III 1518, 4°. BKKKiel. sygn. K.00141. Księgozbiór prywatny Marcina z Kielc. Inw. 1598 nr 85.

145 Nie można określić.

146 *Ambroży św., Secunda pars operum beati Ambrosii [...]*, Basileae: p[er] Joannem Petri de Langendorff, 1506, 4°. BKKKiel. sygn. K.00130. Księgozbiór prywatny Macieja z Końskich. Inw. 1598 nr 89.

147 *Iustiniani institutiones*, Venezia: Oct. Scotus, 18 I 1483, 4°, IBP 1724. BWSDKiel. sygn. XV 41; Inw. 1598 nr 86.

148 W inwentarzu z 1598 r. notowane były dwa wydania *Rationale*. W inwentarzu z 1650 r. inwentaryzujący nie odnotował jednego egzemplarza *Rationale*. Obecnie zachowały się dwa wydania tego dzieła: *Duranti Guillelmus, Rationale divinorum officiorum*, Nürnberg: Ant. Koberger, 19 IV 1480, 2°, IBP 2019. BKKKiel. sygn. K.00190. Zob. nr 84. Księgozbiór prywatny Macieja z Żarnowca. Inw. 1598 nr 40; *Duranti Guillelmus, Rationale divinorum officiorum [...]*, Lugduni: Venundantur ab Jacobo Huguetan, impressum Lugduni per Jacobum Myt, 1518, 4°. BWSDKiel. sygn. XVI.Qu.44. Por. nr 40. Księgozbiór prywatny Marcina Kromera. Inw. 1598 nr 84. (W opracowaniu inwentarza z 1598 r. nr 84 podałem błędnie wydanie *Rationale* pochodzącego z donacji Marcina Kromera).

149 *Eck Johann, Homiliarum sive sermonum [...]* *super evangelia de te[m]pore ab Adventu usque ad Pascha, tomus primus [...]*, Coloniae: expensis M. Godefridi Hittorpii, typis Eucharii Ceruicorni, VIII 1537, 8°. BKKKiel. sygn. K.0053/1. Inw. 1598 brak; *Eck Johann, Homiliarum sive sermonum [...]* *tomus quartus*, Coloniae: sumptibus M. Godefridi Hittorpii, praelis Eucharii Ceruicorni, 1538, 8°. BKKKiel. sygn. K.0053/IV. Inw. 1598 brak.

150 Nie można określić.

151 Nie można określić wydania, może być to np. *Sacrosancti et oecumenici Concilii Tridentini [...]* *canones et decreta [...]*, Leodii: apud Henricum Houium, typis G. Morberii, 1577, 12°. Występuje w BKór. sygn. 14429. Zob. nr 127. Inw. 1598 nr 99[?].

152 W wiz. 1727 notowano dwa woluminy z kazaniem tego autora (zob. A. Kwaśniewski, *Księgozbiory parafialne...*, dz. cyt., s. 415, 419). Obecnie zachował się jeden, nie wiemy więc, czy ten egzemplarz notował wizytator. [A] *Biel Gabriel, Sermones dominicales de t[em]p[or]e t[er]m[in]ales q[ue] hyemales q[ue] aestivalis [...]*, Hagenaw: Impensis [...] Joannis Rynman de Oringau [...], In officina [...] Henrici Gran [...], 3 X 1519 – 31 I 1520, 4°. Acc.: [B] G. Biel, *Sermo seu potius tractatus notabilis atque p[er]clarus dominice passionis [...]*, [Hagenaw]: per Henricum Gran, [...] Ioanne Rynman [...], 28 II 1520, 4°. BKKKiel. sygn. K.00112 adl. Inw. 1598 nr 102.

153 Nie można określić.

154 *H. Helm, Homiliarum [...]* *quartus tomus [...]*, Coloniae: excudebat Iaspar Gennepaus, 1556, 8°. BKKKiel. sygn. K.0039. Inw. 1598 brak.

119. Enchiridion sacerdotis¹⁵⁵.
120. Loci communes theologici¹⁵⁶.
121. Topiar[i]um una pars¹⁵⁷.
122. Petrus Skarga polonicus in folio¹⁵⁸.
123. Directorium confesion. Joannis Gollani in 8-vo¹⁵⁹.
124. Meditationes D[ivi] Augustini in 8-vo[?]¹⁶⁰.
125. Democritus Christianus, De contemptu mundi¹⁶¹.
126. M. Maruli Spalatensis dicta et gesta in 8-vo¹⁶².
127. Canones Concili[i] Tridentini in 8-vo¹⁶³.

HOS LIBROS A R[EVERE]NDO D[OMINO] MARTINO BOROWSKI VICAR[IO] ECCL[ESI]A[E] COLEGIATA[E] KIELCEN[SIS] ACCEPI ET IN MUNERUM ALIORUM LIBRORUM RETULI INSTRUCTO SACERDOTIS A R[EVERE]NDO D[OMI]NO DAMBSKI CAN[ONICI] CRAC[OVIENSI] ET SCHOLA[STICI] KIELCEN[SI]

128. Loci communes Ludovici Granatensis in 8-vo¹⁶⁴.
129. Compendium Divi Thoma[e] Aquinatis in 8-vo¹⁶⁵.
130. Toletus Adami Przybyłowi in 4-to¹⁶⁶.

Abstract

This article continues research on the library of the Kielce Chapter. The paper is based on the archival inventory, which is commented on, based on the surviving collection. It discusses the contents of the collection, and the number of items, as well as provenances of individual books. The inventory is published as an addendum.

155 Nie można określić.

156 J. Hoffmeister, *Loci communes rerum theologiarum* [...], Ingolstadii: excudebat Alexander et Samuel Vucissenhorn, 1555, 8°. BKKKiel. sygn. K.0025. Księgozbiór prywatny Stanisława z Bodzentyna. Inw. 1598 nr 90.

157 Nie można określić.

158 Nie można określić.

159 Nie można określić.

160 Nie można określić.

161 Nie można określić.

162 Marulus Marcus, *Opus de religiose vivendi institutione per exempla, ex veteri noveque testamenti* [...], apud sanctam Coloniam: [Peter Quentel], 1531, 8°. BKKKiel. sygn. K.0028. Inw. 1598 brak.

163 Por. nr 115. Inw. 1598 nr 99[?].

164 Nie można określić wydania, może to być np. Ludovicus de Granada, *Loci communes philosophiae moralis in 3 tomos digesti*, Coloniae: apud Arnoldum Quentelium, 1604, 8°.

165 Nie można określić.

166 Nie można określić. Była to zapewne dzieło autorstwa Franciszka de Toledo. Książka ta była własnością wikariusza kolegiaty kieleckiej Adama Przybyłowicza. Biogram A. Przybyłowicza zob. M. Pieniążek-Samek, *Kielce XVII–XVIII wiek. Słownik biograficzny*, Kielce 2003, s. 128.

Bibliografia

ŹRÓDŁA

Archiwum Diecezjalne w Kielcach, Akta Konsystorza Kolegiaty Kieleckiej, „IHS. Inventarium apparamentorum, et totius supelectilis eccl[esi]ae collegiatae Kielcen[sis], ex mandato Ill[ust]r[isi]mi ac R[evere]ndissimi D[omi]ni D[omi]ni Petri Gembicki E[pisco]pi Cracovien[sis] Ducis Severiae confectum per me Stanislaum Pacerium can[oni]cum et procuratorem v[e]n[er]ab[i]l[i]s Cap[itu]li eiusd[em], praepositum vero Racovien. Par[ochi]l[i]s Eccl[esi]ae. Anno 1650”, sygn. PPK 38, k. 17r-19r.

OPRACOWANIA

- Biszytyga J., *Psalterium Andrzeja Piotrkowczyka z 1599 roku jako pierwszy dokument potrydenckiego chorału gregoriańskiego w Polsce*, Lublin 2009 [mps w: Biblioteka Instytutu Muzykologii KUL, sygn. A.3753.]
- Kardyś P., *Biblioteka przykolegiacka w Wiślicy (XV–XVIII w.)*, ABMK 82 (2004), s. 85–102.
- , *Przyczynki do dziejów księgozbioru kolegiaty kieleckiej w średniowieczu i w okresie wczesnonowożytnym*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2006–2007, t. 56–57, s. 17–44.
- , *Stanisław z Jankowic – kanonik kielecki z XV w. i jego księgozbiór*, „Studia Muzealno-Historyczne” 2011, t. 3, s. 87–97.
- Kumor B., *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 4, Kraków 2002.
- Kwaśniewski A., *Księgozbiory parafialne w prepozyturze kieleckiej w XVIII wieku*, Lublin 2010 [praca doktorska w Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego].
- , *Księgozbiory prywatne zachowane w Bibliotece Kapituły Kieleckiej (XV–XVIII wiek)*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2012, t. 62, s. 69–95.
- , *Księgozbiór kanonika kieleckiego Wojciecha Strzemeskiego (†1602r.) w świetle inwentarza z 1650 roku*, „Rocznik Kolbuszowski” 2012, t. 12, s. 87–107.
- , *Księgozbiór kapituły kieleckiej w świetle inwentarza z 1598 roku*, ABMK 2013, t. 99, s. 43–92.
- Pieniążek-Samek M., *Kielce XVII–XVIII wiek. Słownik biograficzny*, Kielce 2003.
- Rył J., *Biblioteka katedralna w Gnieźnie*, ABMK 1976, t. 32, s. 161–248.
- , *Biblioteka katedralna w Gnieźnie*, ABMK 1976, t. 33, s. 237–297.
- Urban W., *Agendy katolickie polskie*, Encyklopedia Katolicka, t. 1, Lublin 1995, kol. 172–174.
- Wolny J., *Inventaire des manuscrits théologiques médiévaux de la bibliothèque du chapitre à Kielce*, „Mediaevalia Philosophica Polonorum” 1971, t. 16, s. 43–85.
- Zdanowski J., *Iluminowane rękopisy księgozbiorów kapitularda katedralnego i seminarium duchownego w Kielcach oraz kościoła parafialnego w Miechowie*, Kielce 1929.